

Dövlət proqramı Naxçıvanda islahatlara önəmli dəstək qazandırır

Son illər regionlarda həyata keçirilən tikinti-quruculuq işlərinin miqyası genişləniş, sosial-iqtisadi layihələrin icrası diqqətdə saxlanılıb. Nəticədə bölgələrin siması dəyişib, əhalinin rifahı daha da yaxşılaşıb. Bu tərəqqi, innovativ inkişaf, Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olan Naxçıvan Muxtar Respublikasında da yan ötməyib. Görülmüş işlər Naxçıvanın qarşısındakı illərdə də inkişaf üçün geniş imkanlar açıb. Hazırda bu imkanlardan istifadə edilənlər muxtar respublikanın sosial-iqtisadi həyatında, o cümlədən, əlverişli biznes mühitinin formalaşdırılması, investisiyaların cəlb edilməsi nəticəsində ixracçılıq dəyər zəncirinin qurulması əsas prioritetlərdən birinə çevrilib.

Bütün bu fəaliyyəti sürətləndirmək, səmərəliliyi artırmaq məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidenti 5 iyun 2023-cü il tarixli sərəncamı ilə "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023–2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nı təsdiq edib. Qədim diyarın müasir yol xəritəsi sayılan bu sənəddə iqtisadiyyatın inkişafı, o cümlədən əlverişli biznes mühitinin yaradılması, ticarətin, ixracçılıq sənayenin, turizmin və infrastruktur təminatının, sosial sektorun, insan kapitalının inkişafı, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının və emalının, eləcə də elektrik enerjisi istehsalının artırılması, institusional inkişaf, ətraf mühitin mühafizəsinin gücləndirilməsi kimi 11 prioritet istiqamət üzrə layihələrin dəstəklənməsi nəzərdə tutulub.

Sənaye istehsalı artıb

Ölkəmizdə həyata keçirilən çoxşaxəli iqtisadi inkişaf strategiyasının əsas məqsədlərindən biri də sənaye məhsulları istehsalı ilə tarazlı inkişafa, o cümlədən, yerli istehsal və əmək potensialından səmərəli istifadə etməklə ixracçılıq məhsul istehsalına nail olmaqdır. Buna görə də milli iqtisadiyyatımızın hazırlıq dövründə mövcud sənaye imkanlarından maksimum yararlanmaq, dinamik məhsul istehsalında dayanıqlığı reallaşdırmaq üçün yeni istehsal müəssisələrinin yaradılması qarşısında dərhal addımlar atılıb. Regional inkişafa göstərilən bu diqqət ölkəmizin bütün bölgələrində, o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikasında da sənayenin inkişafını sürətləndirir.

Bölgənin gələcək inkişafı ilə bağlı önəmli məsələlərdən biri də modern sənayeləşmənin yaradılmasıdır. Hazırda həyata keçirilən uğurlu strategiya nəticəsində yeni dövrün tələblərinə uyğun iqtisadiyyatın sənayeləşməsi getdikcə sürətlənir. Belə bir zərurət isə muxtar respublikanın malik olduğu təbii resurslar, iqtisadi potensial, dövlətin yeni yaradılan sənaye müəssisələrinə fəal dəstəyi, ixrac imkanlarının artırılması istiqamətində həyata keçirdiyi tədbirlərlə gerçəkləşir. Təsədüfi deyil ki, "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023–2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nda müəyyənləşdirilən 11 prioritet istiqamətdən biri də ixracçılıq sənayenin inkişaf etdirilməsi ilə bağlıdır.

Onu da qeyd etmək ki, bu gün sənaye sektoru ölkə iqtisadiyyatında mühüm istiqamətlərdən birini təşkil edir. Təsədüfi deyil ki, milli iqtisadiyyatımızda ən yaxşı inkişaf göstəriciləri də məhz sənaye sektorunun payına düşür. Xüsusilə, ölkəmizdə mühüm prioritet kimi qəbul edilmiş qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi milli sənayedə şaxələndirməni gerçəkləşdirir, əhali məşğulluğunda məmnunluq yaradır. Bu sahədə diqqət çəkən əsas amillərdən biri də aparılan sənayeləşmə siyasətində qabaqcıl dünya təcrübəsinə istinad olunmasıdır. Respublikamızda son illərdə yaradılan sənaye parkları şəbəkəsi də bunu bir daha təsdiq edir.

Qeyri-neft sektorunda nəzərə çarpan müsbət dinamika həm də ölkəmizdə uğurlu sənayeləşmə siyasəti sayəsində mümkündür. Sənaye parklarının mövcud sahədəki fəaliyyəti, həmin zonalarda yeni sənaye sahələrinin yaradılması, rəqabətqabiliyyətli və ixracçılıq məhsul istehsalının təşkilini, bu işə investorların geniş cəlb olunması kimi məsələlər hökumətin daim diqqət mərkəzində saxlanılıb və bu, müsbət göstəricilərə müşahidə edilib.

Sənaye parklarının yaradılmasında əsas məqsəd innovativ və yüksək texnologiyalar əsasında rəqabət qabiliyyətli sənaye istehsalının inkişafına, xidmətlərin

göstərilməsi üçün müntəzəm tədarükün təminatına və mövcud sahədə sahibkarlığın dəstəklənməsinə nail olmaqdır. Eyni zamanda, ölkənin yerli və xarici investisiyalar üçün əlverişliliyinin artırılması, əmək qabiliyyəti əhalinin istehsal sahəsində məşğulluğunun artırılması kimi məsələlər də qarşıda mühüm vəzifələr kimi durur.

Qədim diyarın inkişafında da sənayeləşmə siyasətinə mühüm önəm verilir. Başqa sözlə, bu bölgədə sənaye parklarının yaradılması və sözügedən sahəyə investisiya cəlb olunması Naxçıvanın resurslarından, həmçinin iqtisadi imkanlardan yararlanmaqla onun ölkə iqtisadiyyatına səmərəli reintegrasiyasına əlavə stimül yaradır.

Onu da deyək ki, sənaye parkları üçün infrastruktur təminatı bir qayda olaraq dövlət vəsaiti hesabına yaradılır, həmçinin sənaye parklarının rezidentləri qeydiyyatdan alındığı gündən etibarən 10 il müddətinə mənfəət, əmlak və torpaq vergilərindən, eləcə də parka istehsal məqsədilə qurtulmuş texnika, texnoloji avadanlıqlar və qurğulara görə əlavə dəyər vergisindən, həmçinin gömrük rüsumundan azad olunurlar. Bununla yanaşı, sənaye parklarında rezidentlərin qeydiyyatı "bir pəncərə" sistemi ilə həyata keçirilir. İş adamları da yaradılan şəraitdən faydalanaraq yeni istehsal sahələrinin yaradılmasına səmərəli yanaşdılar. Bu baxımdan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Naxçıvan Sənaye Parkının yaradılması haqqında 5 dekabr

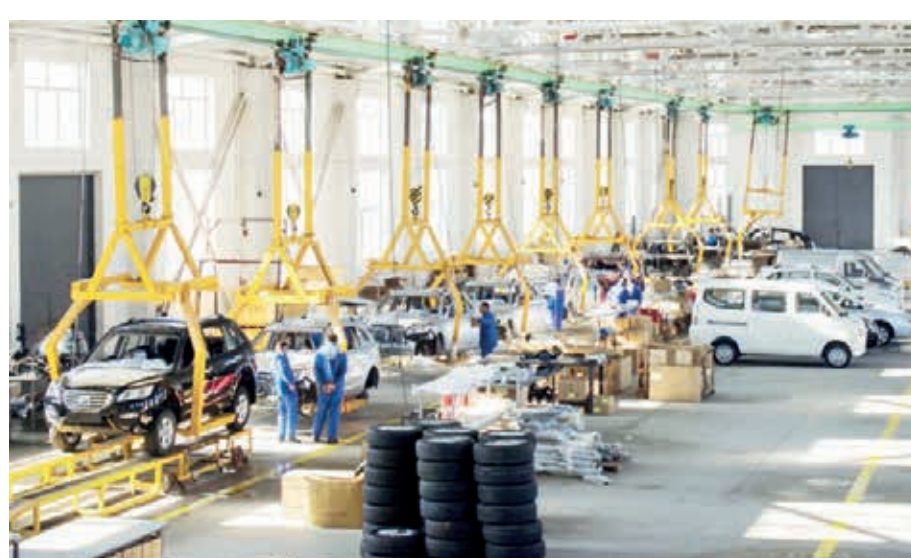

ki, Naxçıvan Sənaye Parkının yaradılması yaxın gələcəkdə muxtar respublikada əhali məşğulluğunun təmin olunmasında böyük rol oynayacaq. Gələcəkdə müxtəlif sahələr üzrə yaradılacaq sənaye rezidentləri burada kadr potensialının formalaşmasına təsir edəcək ki, bu da, öz növbəsində, yerli mütəxəssislərin yetişdirilməsinə töhfə verəcək. Bir sözlə, ölkə rəhbərinin bu fərmanı Naxçıvanın sosial-iqtisadi inkişafının gələcək hədəflərinə yönəlməli növbəti addım olmaqla, regionun çiçəklənməsinə öz müsbət təsirini göstərəcək.

Sahibkarlığa dəstək yüksəlib

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə həyata keçirilən genişmiqyaslı sosial-iqtisadi islahatlar Naxçıvanın inkişafında yeni mərhələnin başlanmasına zəmin yaradıb. Bu baxımdan, Naxçıvanda idarəetmənin təkmilləşdirilməsi, şəffaflığın artırılması, iqtisadi resurslardan səmərəli istifadə, özəl bölmənin inkişafı kimi istiqamətlər prioritetdir. Qeyd olunan məsələlərlə bağlı dövlət qurumlarının və özəl bölmənin nümayəndələrinin birgə iştirakı ilə müzakirələrin aparılması, çətinliklərin həlli yollarının tapılması, bu istiqamətdə fəaliyyət və təşəbbüslərin dəstəklənməsi mühüm önəm daşıyır.

Ölkəmizdə, eləcə də onun ayrılmaz tarixi bir bölgəsi olan Naxçıvanda biznes və investisiya mühiti davamlı şəkildə yaxşılaşdırılıb, qanunvericilik təkmilləşdirilib, dövlət-biznes dialoqu genişləniş. Sahibkarların maliyyə resurslarına daha rahat və sistemli çıxışının təmin olunması, vergi, sosial və digər güzəştlərin tətbiqi, investisiyaların stimullaşdırılması mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi və s. tədbirlər biznes fəaliyyətinin daha da genişlənməsinə müsbət şərait yaradır. Məqsədyönlü dövlət proqramları çərçivəsində bölgələrimizin tarazlı inkişafının sürətləndirilməsi prioritetinə uyğun olaraq həyata keçirilən

tədbirlər bütün regionlarımızı, o cümlədən, Naxçıvanı da əhatə edir.

Qədim diyarımızda iqtisadiyyatın dayanıqlılığı və əhalinin rifah səviyyəsinin daha da yüksəldilməsi üçün bölgənin zəngin resursları, dağ-mədən sənayesi, turizm, ticarət, nəqliyyat-logistika, habelə insan potensialından səmərəli istifadə olunması, biznesin müasir tələblərə uyğun gücləndirilməsi, ixrac potensialının artırılması və s. layihələr həyata keçirilir. Bütün bu qeyd edilənlərlə yanaşı, Zəngəzur dəhlizinin açılması Naxçıvanı mühüm nəqliyyat qovşağına çevirəcək, Azərbaycanın beynəlxalq logistika mərkəzi kimi rolunu daha da artırması şübhəsizdir.

Muxtar respublika iqtisadiyyatının müxtəlif sahələrində rentabelliğin artırılması, sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və genişləndirilməsi, ixracçılıq və rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsalının, nəqliyyat-tranzit imkanlarının artırılması, qonşu ölkələrlə, xüsusilə Türkiyə ilə ticarət əlaqələrinin gücləndirilməsi qarşılıqlı faydalı layihələrin

reallaşdırılması, enerji mübadiləsi, gömrük-keçid prosedurlarının sadələşdirilməsi və s. məqsədlərə nail olunması baxımından islahatların həyata keçirilməsi zamanın diqqəti kimi xüsusi diqqət çəkir.

Bölgədə son illərdə reallaşdırılan layihələr öz bəhrəsini verib: Muxtar respublikanın Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, cari ilin yanvar-noyabr aylarında burada ümumi daxili məhsul (ÜDM) istehsalı 1 milyard 365 milyon manat (2023-cü ilin müvafiq dövründəki göstəricidən 1 faiz çox) olub. Hesabat dövrü ərzində əhalinin hər nəfərinə düşən ÜDM istehsalı 0,4 faiz artaraq 2 milyon 906 min manata yüksəlib.

Naxçıvan Muxtar Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin məlumatına görə, 2025-ci il üzrə ÜDM 1,5 milyard manat (2024-cü ilin proqnoz göstəricisi ilə müqayisədə 3,9 faiz çox) proqnozlaşdırılıb.

Gələcək il ÜDM-nin strukturunda bütün sahələrdə artım nəzərdə tutulub. Sənaye məhsulu üzrə 3,7 faiz, kənd təsərrüfatı məhsulu üzrə 2,5 faiz, əsas kapitalla yönəldilmiş vəsaitlərin strukturunda tikinti-quruculuq işləri üzrə 10,5 faiz artım proqnozlaşdırılıb.

39,5 faiz artaraq 2,6 milyon manat təşkil edib, muxtar respublika büdcəsinə və xüsusi vəsait hesabına daxilolmalar isə 40 faiz artıb. Bundan başqa, hesabat dövründə 16,6 milyon manat (ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 3 dəfə çox) güzəştli kreditin geri qaytarılması təmin olunub.

Naxçıvan Muxtar Respublikası üçün xüsusi vergi güzəştləri paketi hazırlanıb. Bu paketin qeydiyyata alınan və orada fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinə şamil olunaçağı nəzərdə tutulub. Güzəştlər paketində subyektlərin vergi yükünün azaldılması, iri həcmli vergi güzəştlərinin verilməsi, real sektorun vergi dərcələrinin sifirlənməsi, 10 il müddətinə vergidən azad edilməsi təşəbbüsləri də yer alıb. Bütövlükdə əsas məqsəd Naxçıvan Muxtar Respublikasının mövcud və sonradan yaranacaq vergi ödəyicilərinə vergi güzəştləri verməklə onlar üçün əlverişli biznes mühitini təmin etməkdir. Bu layihənin gələcək illərdə qüvvəyə minəcəyi gözlənilir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin məlumatına görə, cari ilin 11 ayı ərzində əldə edilən nəzərdə tutulmuş nazirlik tərəfindən "ASAN xidmət" vasitəsilə sahibkarlara 88 lisenziya verilib. Muxtar respublikanın müvafiq qurumlarının verdiyi 4758 icazə reyestrində qeydiyyata alınıb və bunun nəticəsində 143,6 min manat vəsait (ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə icazələr 14,3 dəfə, verilmiş icazələrdən daxilolmalar isə 2,3 dəfə çox) əldə edilib.

Bununla yanaşı, cari ilin 10 ayı ərzində qədim diyarda istehsal edilmiş məhsullardan Gürcüstan Respublikasına 3,2 milyon dollar, Rusiya Federasiyasına 1,2 milyon dollar, Yəmən Respublikasına 1,3 milyon dollar və digər ölkələrə 3,1 milyon dollar olmaqla, ümumilikdə, 8,8 milyon dolları dəyərində ixrac olunub. Hesabat dövründə Naxçıvanda istehsal olunmuş məhsulların ixracı üçün 335 məhsul sertifikatı (ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 24,1 faiz çox) verilib.

Tahir AYDINOĞLU,
Vaqif BAYRAMOV,
Səbuhi HƏSƏNOV
XQ

Bakı– Naxçıvan– Bakı